

повsem prepričana, da se lepo izteče, a brez tveganja ni niti zadovoljstva, še manj užitka.

Ni nama bilo žal. Še ena nova »pot«, še eno nepozabno doživetje, še en nov biser v bogati zbirki spominov.

Dnevi minevajo. Sicer počasi, pa vendarle. Sonce sije že skoraj dva meseca, kot nalašč, kot da bi tudi narava vedela, da služim domovini. Vsak večer gledam na Pohorje, štejem dneve in upam, da bo nekoč le prišel tisti dan...

STENA — PROSTO PO HOMO VULGARISU

POT, ZA SPREMEMBO BREZ MARKACIJ

NADA DOBNIK

Sedim na šopu trave in pazim; da ne izgubim ravnotežja. Svet se je tu postavil pokonci; stena se dviga naravnost h koščku modrega neba nad menoj. Pod menoj pa — ah, kaj bi gledala tja dol! Če mi zdrsnje, se bom ustavila šele tam spodaj blizu Aljaževega doma. In na to ta hip raje ne mislim.

Gledam vrv, ki niha po skrotju. Trije so že okrog tiste zoprne skale, samo Lovro in jaz vsa še tu.

Odlepim se od tal. Previdno stopim tistih nekaj korakov do vrvi. Saj bi zmogla brez nje, vendar je tako bolj zanesljivo. Spuščam se. Le kako to, da ves ta drobir, ki se melje pod nogami, ne zgrmi pod Steno?! Noge iščejo trdne stope. Prvič sem v Steni. Koliko sem sanjala o njej! Hrepenenje in bojazen sta se mešala v čudno stisko telesa in duha... Pri tem pa sploh še ni minila cela večnost od takrat, ko sem govorila, da bom na Triglav prišla takrat, ko bo nanj vozil avtobus!

IZGOVORI ZA ZAČETEK

Zdaj pa sem v Steni. Nazaj ne morem več. In ne želim. Pot je samo naprej, iz stene, iz mraka... kot v življenju. Samo naprej! Že stopicanje na mestu je lahko nazadovanje. Nazaj ni življenje...

Smo že skupaj — skoraj: samo še čez tole sitno skalo. Stegnem se — uh, nisem vedela, da imam tako dolge roke, ko so mi vsi konfekcijski rokavi vedno predolgi! Tako. Globoko vdihnem in izdihnem. Ta del je za mano. »Krasno ti je šlo!« pravi Mara navdušeno. Primož ne reče nič, le postrani me ošine s pogledom, ki pravi, da sem se kar obnesla, jaz, Mlakarjev homo vulgaris, ki najraje rine za rdečo barvo. Sicer pa mi je nekoč že obljubil, da si bo dal v nahrbtnik kamen z markacijo, da ga bo imel za vsak primer pri roki...!

Tudi Lovro, najstarejši in z največ izkušnjami, je že tu. Vrv se je malce zapletla in možka jo morata urediti, da bo prav. Potem gre nekaj časa brez vrvi. Hodi se

kot po čisto navadnem skrotju. Tu in tam nas ljubko pozdravijo Zoisove zvončnice. Ne morem si kaj, da jih ne bi pobožala. Kot nostalgičen spomin na pohlevne, mehko zaobljene griče, polne borovnic in resja in gob, med katerimi sem rasla. In ko dolgo še slutila nisem, da obstajajo tudi špiki, ki vrtajo nebo... Lepega dne pa je Primož odprl vrata in izjavil:

»Drugo soboto gremo na Triglav. Boš šla z nami? Veliko žensk gre, veš.« Tisti »veš« je marsikaj povedal. Predvsem pa — da tudi jaz zmorem, če bodo zmogle vse tiste ženske.

Vendar še ni bil čas. Dvomljivo sem ga pogledala: nimam nahrbtnika, nimam čevljev, nimam kondicije, sin je še tako majhen... Izgovori! Nekje daleč pa se je blede oglašala podoba zelenega Pohorja iz otroških let, Boč in Čaven sta se pririnila v ospredje, zadišale so gorske košenice, polne sviščeve modrine... Seme je bilo posejano. A z njim nisem šla. Še ne.

PRHA — IN POTEH PRAVLJICA

»Pazi, Nada!«

Za pest debel kamen leti proti meni. Kolikor se da naglo odskočim iz njegove vpadnice in se stisnem k steni. Tik ob meni odzvižga v dolino. Šele zdaj opazim, da se je skrotje spremenilo v navpično steno. Zaneslo me je v mislih, zato postanem bolj pozorna. Primož in Lovro sta menda zašla nekoliko v levo in zdaj iščeta pravo smer.

Čakamo. Gledam te stroge oblike, globoko vdihavam rezek zrak. Pri vsakem vdihu me komaj zaznavno zapeče v nosu. Kakšno srečo imamo z vremenom! Ne vem več, kolikokrat sem že bila v hribih premočena do pod kože, a tako, kot se nam je na turi na Hochstadl zlivala voda za vrat, se potem le ni več zgodilo. Toda bilo je na moč zanimivo. Pot (kaj pot, nekake stopnice v nebo!) so prepredali pravcati hudourniki, v katere smo zagazili tudi do gležnjev, in krepak tuš nas je pral od zgoraj. K sreči je to kopanje trajalo »samo« tri ure, zato pa nas je narava naslednji dan poplačala z bleščečo jas-

nino in nebeško modrim jezercem na višini 2200 metrov. Kdo bi potem še mislil na to, da je ta presneti Törlweg trajal debelih pet ur! Najprej si sestopil po strmem plazu globoko v zeleno krnico, se potem dvignil po skalah na naslednji vršiček v grebenu, se na drugi strani po potujočem melišču pridričal do prave idilike iz macesnov, spet lezel po rdečem skalovju kvišku — in konca še kar ni bilo. Prava poslastica za vse, ki ljubijo globoke spuste in visoke vzpone, množene same s seboj, na eni sami turi! Ko si prisopihal na zadnje sedelce, ves obupan, s srcem v ušesih in bobnanjem v možganih, že z malo manj kot fatamorgano pred očmi, in si pokukal na drugo stran, ves v grozi, kaj te še čaka, se je fatamorgana res prikazala: 200 ali 300 metrov pod seboj si zagledal modro oko z odbleskom okoliških vršacev... Pa si si pomel oči, pogledal še enkrat — res je bilo tam. Jezero. S pravcatim hotelom na obali, s kosilom...

SNegu NE ZAUPAM

»Tule bo v redu,« slišim. Pogledam za glasom. Strašno strmo je videti, vendar so dobri oprimki. No, seveda, to so tiste Bele plati. O njih sem brala. Pa še o marsičem drugem. Nekoč se mi še sanjalo ni, da imamo toliko planinske literature. — Najprej pa je treba tule čez. Prilepim se na steno, nočem misliti na nevarnost, dvigam se precej hitro in brez težav. Že sem na vrhu. Potem visimo drug za drugim v zajedi, vendar se vzpenjamo še kar udobno, kot po svojevrstnih stopnicah. Ko še dvakrat preprimem, se svet za hip potožji. Tu sedemo in se v pobožni zamaknjenosti zatopimo v brezkraino tišino okrog sebe, v deželo z drugega sveta, kjer nas še sončni žarki ne dosežejo. Nekam slovesno se počutim, niti sledu ni o kakšni utrujenosti. Saj, zato pa so me v začetku mojega planinarjenja kljub dobri volji pestile različne težave. Po sestopu s Stola so me še ves teden bolele mišice v stegnih, po turi na Škrlatico sem še nekaj dni čutila težak nahrbtnik na ramah. In koliko časa sem potrebovala, da sem se naučila hoditi po melišču!

»Zdaj pa naprej, če hočemo še danes domov!«

Pogumno prelezem nekaj naslednjih težav in sem sama s seboj zadovoljna. Primož spredaj že navija vrv. Pred nami je Grapa z dolgim, strmim snežiščem. Trdneje oprimem cepin, nekaj takega kot mrščavica mi strese notranjost. Nikoli nisem prav zaupala snegu, ni bil moj prijatelj. Še kot otrok sem raje sedela ob topli peči in brala pravljice. Snežna kraljica... Nisem je dobro razumela. Tisto o drobcu v očesu in srcu in o hudobnosti mi ni šlo v glavo. Kako je mogoče? Kar na lepem postati tako

hudoben? Kako čudno... »Nada, pridi se sankat!« sta vpila sosedova otroka mojih let. »Ne grem!« sem kričala nazaj. »Kar vzemita moje sanke, samo ne polomita jih!« In že sta se zapodila v mrzel dan. Le čemu se tako veselita? Ves popoldan sta se vozila, padala v sneg, se pobirala, sopihala navkreber, ves grič je odmeval od njunega vpitja. No, včasih sem se jima pridružila, a brez pravega navdušenja, čeprav sem znala sanke krmariti veliko bolje kot onadva. Zato sta se rada vozila z menoj. Šlo je kot strela — oh, kako! Ko smo se potem vsi vročih lic vrnili v hišo, nisem bila nikoli tako vesela kot onadva. Navadno sem kot volk planila na hrano, potem pa spet knjige v roke...

LESKETANJE JULIJSKIH MAKOV

Zgoraj se je nekaj zataknilo. Sneg smo že minili, zavili smo v levi izhod. Oba moška sta spredaj in nekaj motovilita z vrvo.

»Gremo!«

Odlepim se od skale, na kateri imam varno stojišče. Z rokama tipljem pred seboj. Zgoraj — nič, spodaj — nič, levo — nič, desno — nič. Prekratka sem. Oh, ti šment! Stopim na prste, stegnem se, kolikor se morem. S konci prstov začutim še kar zadovoljiv oprimek. Vendar je previsoko. »Za vrv primi, nič manj je ne bo!« Lovrov glas je, zdi se mi, čisto malo posmehljiv. Ne vidi rad, da na težavnih mestih ignoriramo »njegovo« vrv. Končno se le spravim gor in glasno sopem.

Še eno podobno mesto je. Hočem se prijeti... saj je vendar samo zrak! En napačen gib — pa bom dol. Misel je bežna; odgovor nanjo je srh, ki gre po telesu... in krčevit trepet v mišici...

Potem sem čez.

Čez nekaj časa priplezata še Nasta in Mara. Starejši sta od mene in želim si, da bi bila v njunih letih še tako spretna, kot sta onidve. Srečno naključje nas je zblížalo in danes je naše prijateljstvo trdno. Posebna »menjava« mu botruje: moč za vztrajnost, spretnost za izkušnje, preudarnost za pogum, razumevanje za razumevanje. In neomejena svoboda. Skupaj hodimo, ker nam je prijetno. Ker nas iskreno zanimajo doživlja drug drugega. Ker smo vsi enako zastrupljeni z gorami, skalami, prepadi, triglavsko neboglasnico, osamljenimi viharniki, ki tako čudno človeško stegujejo veje... Ker se nam vsem enako v nogah oglasi hrepenenje, če dolgo ne gremo... Ker...

Toliko je teh ker. Ko se z Maro še nisva prav dobro poznali, sem nekoč v njeni navzočnosti vzdihnila: »Tako rada bi šla na Špik, pa Primož nima časa!«

Tedaj se je oglasila: »Jaz bi tudi šla, greva skupaj.«

Znanci so zmajevali z glavo: »Pa kar na

Špič?! Sami?! In vrteli z očmi, češ, saj nista pri pravi. — Midve pa sva šli. Povzpeli sva se skozi Kačji greben. Ker je bil šele začetek julija, je bilo zgoraj nad macesni še veliko snega, žal ne čez celo melišče. Dva koraka naprej, enega nazaj — taka je bila najina pot. Ob njej pa so se srebrno zapeljivo lesketale cele kolonije belih julijskih makov. Obe imava radi gorsko cvetje, sem takrat spoznala. Potem sva kar laže premagovali strmino. Nazadnje pa sva iz Krnice do Mihovega doma še tekli, ker sva hoteli ujeti avtobus proti Ljubljani. Mara sicer pravi, da mi še ni čisto odpustila, ker sem jo »tako gnala«. »Nazadnje mi je bilo že čisto vseeno, če bi mi vsi avtobusi tega sveta pred nosom odpeljali.« Tako mi je dejala zadnjič, ko sva obujali spomine. Kar verjamem ji, saj sem tiste divje gonje imela tudi jaz dovolj. Ampak zmogli pa sva! Tudi to je nekaj: če zmoreš nekaj, o čemer si mislil, da ne bo šlo, da je izven tvojih moči.

Tudi o temle danes nisem bila čisto prepričana, da bom zmogla tako brez težav... Oh, tale skalca se pa majo! Čisto narahlo jo pobožam in obidem. Nad menoj je strm kamin, potem žleb in... Juh! Izstop! No, torej... Kaj naj storim? Ne vem. Kar gledam okoli sebe in nekaj čakam. Potem se vendar premaknem. Čestitati menda že moramo drug drugemu...

Šele zdaj, ko smo vsi skupaj, napetost popusti. Razgovorimo se, iz nahrbtnikov priromajo dobrate, še malo, pa s Primoževga kuhalnika zadiši kava. Kakšno razkošje! In kakšno praznovanje!

Čez čas že hitimo v dolino. Pot čez Prag se navzdol vedno vleče. Najbrž zaradi utrujenosti, čeprav prisegamo, da je ne čutimo.

Sonce je že skoraj zašlo, ko se končno le zložimo okrog mize v Aljaževem domu in glasno naročimo: »Pet čajev! Z limono!«

In svet je tako krasen...

Vojaki na gori

Plezanje po Himalaji, ki se ga lotevajo vojaki, je postalo zadnja leta v Pakistanu in Indiji karseda množično.

V Pakistanu je več vojaških skupin plezalo po Karakorumu. Julija 1987 je pakistanska vojaška odprava, ki je bila namenjena na Gašerbrum I (8068 m), v snežnem plazu izgubila štiri člane.

Poleti leta 1988 je močna indijska skupina protiletalskega regimenta delovala na območju Nun in Kun. Kar 95-člansko moštvo je odšlo iz New Delhija 15. junija. Goro Kun (7087 m) so naskočili v treh valovih: 22 mož je bilo uspešnih, nekateri od njih pa so to pot sploh prvič resno plezali. Goro Nun (7135 m) so naskočili po dveh smereh. Štirje člani odprave so dosegli vrh po težavnem in menda še nepreplezanem vzhodnem grebenu. 21 članov je prišlo na vrh po »normalni« smeri, ki poteka po zahodni strani. Vsi poskusi plezanja so del alpinističnega vezbanja vojakov; nenapovedana »vojna« na območju Siačena namreč zahteva specializirane bataljone in regimente.

J. Nyka

Topovi in razstrelivo za zaščito pred plazovi

Na območju Glacier National Parka v Kanadi poteka avtomobilska cesta (Trans-Canada Highway) 43 km daleč pod visokimi gorami, katerih vrhovi se dvigajo 2000 metrov in več nad asfaltem, z njih pa se pozimi prožijo snežni plazovi po 160 plazinah. Plazovi se trgajo na najmanj 140 območjih trganja in predstavljajo veliko nevarnost za promet, ki na cesti nikoli ne zamre. Kaže, da nobena cesta na svetu ni tako ogrožena. Varnostniki v tem parku pod vodstvom Freda Schleissa, ki svoje delo opravlja že 31 let, prožijo plazove z netrajnimi topovi, havbami in prožilci plazov.

Poročila vedo povedati, da se je število zrtev bistveno zmanjšalo, kar bi lahko bilo spodbuda tudi za varuhe tistih naših cest, ki jih ogrožajo plazovi, saj tehniko proženja dobro poznamo in jo ponekod z velikim uspehom že dolgo uporabljamo.

P. Šegula

Skrivnostna Bela gora

Skrivnostna in skorajda deviška gora Meili ali Ka Karpo (6740 m) je eden izmed najzanimivejših raziskovalnih objektov v Centralni Aziji. Stoji v jugovzhodnem kotu Tibeta na meji med Tibetom in provinco Junnan. Poleti leta 1987 se je na Meili poskušala povzpeti 10-članska japonska odprava, ki jo je vodil Gilčiro Watanabe. Bazni in pomožni bazni višinski tabor so postavili 17. in 19. avgusta, in sicer na višinah 4200 in 4750 metrov. Zaradi najrazličnejših težav in slabega vremena so se Japonci 1. septembra vrnili z višine 4950 metrov.

Lansko pomlad pa je poskusila tam ameriška skupina. V odpravi so bili tudi trije mladi alpinisti in skupina veteranov, med njimi Tom Hornbein, Nick Clinch in 74-letni Adams H. Carter, založnik American Alpine Journala. Slabo vreme je gornikom preprečilo, da bi prišli višje od 5000 metrov in tako se je skupina sredi lanskega junija vrnila v Ameriko.

Adams Carter je izkoristil bivanje v tem predelu sveta, da je raziskoval lokalna geografska imena. Kolegu Józsefu Nyki iz Poljske je pisal, da Kitajci uradno imenujejo to goro Meili, vendar ima tudi izvorno tibetansko ime Ka Karpo, pri čemer pomeni beseda »karpo« »bela gora«. Iz tega Nyka sklepa, da bi utegnili tudi Karpat, ki ležijo med Poljsko in Češkoslovaško, dobili ime po tej starodavni besedi ali korenu. — Carter tudi poroča, da živijo prebivalci ob vznožju tega gorskega masiva v zelo primitivnih razmerah in da so nekateri od njih to pot prvič videli belega človeka.

Častitljiv jubilej

Pred 415 leti, leta 1574, je v Zürichu izšel »De Alpihus commentarius« — komentar o Alpah. Avtor, švicarski teolog Josias Simler (1530—1576), je tako prvič predstavil to gorstvo z vsemi spoznanji, ki so bila do takrat na voljo. Delo je bilo do konca 18. stoletja standardno delo o Alpah in je še dandanašnji dragocen in zanimiv zgodovinski dokument o Alpah. Simler je v njem prvič nanizal tudi nekaj turističnih nasvetov.